

ศิลปิน : การผันแปรแนวคิดทัศนศิลป์ จากลัทธิประทับใจสู่ศิลปะหลังสมัยใหม่

Changing of Visual Art Concept from Impressionism to Post-Modernism

Received:	March	27, 2019
Revised:	June	27, 2019
Accepted:	June	28, 2019

พิสิฐ ตั้งพรประเสริฐ (Pisit Tangpondprasert)*

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษา ค้นคว้า จากหนังสือ ตำรา เอกสาร ว่าด้วยเรื่องการผันแปรทัศนคติของศิลปินผสมกับแนวคิดของนักปรัชญาที่มีต่อการรังสรรค์ผลงานด้านทัศนศิลป์ โดยเริ่มจากปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ศิลปินลัทธิประทับใจ อันเป็นตัวแทนของชนชั้นกลางที่ขัดต่อทัศนศิลป์หรือสุนทรียะของชนชั้นสูง ที่เรียกตัวเองว่าผู้มีวัฒนธรรม แต่บทบาทสำคัญที่ทรงอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงครั้งนั้น คือ ลัทธิประทับใจยุคหลัง เริ่มด้วยผลงานของ ปอล เซซาน บิดาแห่งศิลปะสมัยใหม่ ต่อมาต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้พัฒนามาเป็นศิลปะ บาศกนิยมที่เน้นเส้น ระนาบและรูปทรงที่แปลกพิกล บิดเบี้ยวไม่เหมือนจริง ได้ตอกย้ำความอิสระของมนุษย์ที่จะเลือกดูความจริงจากมุมไหนก็ได้ สนใจการแสวงหาตัวตน อัตลักษณ์ ทั้งปัจเจกบุคคลและกลุ่มเพื่อค้นหาคำตอบใหม่ ท้าทายอำนาจความคิดเดิมอย่างตรงกันข้ามและเป็นแรงบันดาลใจให้แก่ศิลปินในยุคต่อมา แนวคิดด้านปรัชญาต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 ปรัชญา “ศิลปะเพื่อศิลปะ” ได้มีบทบาทต่อศิลปินและ นักปรัชญาต่างเห็นว่า ศิลปะมีคุณค่าด้วยตัวของมันเอง บริสุทธิ์ ไม่ใช่สร้างขึ้นเพื่อรับใช้สังคม ความเชื่อ ความศรัทธา ในศาสนา พระมหากษัตริย์ดังเช่นในอดีต ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 เกิดทฤษฎีศิลปะ คือ ทฤษฎีอารมณ์นิยม ทัศนคติปรัชญานี้เห็นว่า อารมณ์ในตัวมนุษย์มีความสำคัญ แก่นแท้ของศิลปะ คือ การแสดงออกซึ่งอารมณ์ความรู้สึกของศิลปินให้ปรากฏในงานศิลปะ ต่อมาต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เกิดแนวคิดศิลปะสมัยใหม่ ปรัชญา “ทฤษฎีรูปทรงนิยม” ได้เข้ามามีบทบาทเพื่อหักล้างทฤษฎีการลอกเลียนแบบ โดยเห็นว่ารากของศิลปะ คือ รูปทรง นัยหรือรูปทรงบริสุทธิ์ ซึ่งส่งผลต่องานศิลปะสมัยใหม่ คือ ศิลปะนามธรรม อันเป็นสัญลักษณ์ของศิลปะสมัยใหม่อย่างแท้จริง แนวคิดศิลปะหลังสมัยใหม่ ได้ถูกนำมาใช้กลางคริสต์ศตวรรษที่ 20 ประมาณปี ค.ศ. 1950 เป็นการอ้างถึงกระบวนการใหม่ของสถาปัตยกรรมปฏิเสชนาสมัยใหม่ แนวคิดที่เข้ามามีบทบาทต่อศิลปะ คือ แนวคิดสรรพสาน แนวคิดหรือโครงสร้าง ผลงานศิลปะหลังสมัยใหม่ที่เน้นการรังสรรค์ว่ามีคุณค่า กลับมานิยมการเลียนแบบ ไม่สนใจอัตลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะตน ผลงานจึงผสมผสาน ปนเป นิยมการหยิบยืมจากแหล่งต่าง ๆ มาสร้างผลงาน นิยมความยุ่งเหยิง ขัดแย้ง ไม่ชัดเจน และเห็นว่างานศิลปะไม่จำเป็นต้องอยู่ในพิพิธภัณฑ์ เชื่อเรื่องโลกไร้พรหมแดนเป็นวัฒนธรรมโลก นักปรัชญาที่มีบทบาทสำคัญ คือ ฟรีดริช วิลเฮล์ม นิทเช่ ชาวเยอรมัน ปรัชญาที่สำคัญ คือ “เจตจำนงที่จะมีอำนาจ” นิทเช่มองว่ามนุษย์เป็นผู้กำหนดความจริงให้กับโลกภายนอกและมองว่า ศิลปะเป็นการสร้างสรรค์ของมนุษย์มากกว่าการถ่ายทอดจากธรรมชาติ ศตวรรษดังกล่าวยังมีนักคิด นัก

* อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาทัศนศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

Dr., Lecturer of Art Education, Silpakorn University. Tangpondprasert_p@silpakorn.edu. 099 1949294

ปรัชญาอีกหลายท่าน เช่น โรลองค์ บาร์ตส์ นักคิดชาวฝรั่งเศส เจ้าของผลงาน สัญวิทยา ฌาคส์ แดริดา ผลงานที่โดดเด่น คือ “การรื้อสร้าง” นอกจากนี้ยังมี มิเชล ฟูโก้, ลีโอตาร์ และคนอื่น ๆ

คำสำคัญ : ศิลปิน, การผันแปร, ลัทธิประทับใจ, ลัทธิประทับใจยุคหลัง, ศิลปะสมัยใหม่, และศิลปะหลังสมัยใหม่

Abstract

The article is a learning and researching from textbooks and documents about the Conceptual variance of artists merged with philosophers for creating visual art works. Starting from the end of the 19th century. Impressionism artists is a representative of the middle class that revolt to visual arts or aesthetic of the aristocracy who called themselves “ The civilized people “. However, the important role that influence for changed is Post-Impressionism. Begin with the work of Paul Cézanne. ; The father of us all. Later,early 20th century it is developed into “Cubism” ; Focus on the strange line flat and shape. Distorted and unreal. It emphasises the independence of human that can choose the truth from anyway. Interested in acquiring identity both individuals and groups search for new knowledge. Challenging the power of the original idea in the opposite direction and to be inspiration for artists in later time.

Philosophy idea in early 19th century. Philosophy “Art for art” has a role for artist. Philosophers see that the art has its own value. It’s pure. It’s built for giving service to society, believe and faith in religion and king as in the past. The end of 19th century, It begins Theory of art that is an Emotionalism Theory. The outlook of philosophy see that the emotional in a human is important. The essence of art is a expression of artist to appear in art work. Then, early 20th century. It begins the modern art. Philosophy “Formalism Theory” comes to play a role for refuting the imitationalism Theory. By seeing that the original or root of art is a pure form which affects to Modern art. It’s an abstract art which is truly symbol of Modern Art. The idea after Modern Art is applied in the middle of 20th century (around 1950 A.D) as a claim to new process of the architecture that refuse Modernism. The idea that plays a role to art is Eclecticism and Deconstruction. The art work after modern art that focus on creating value art and be back to admire to imitate ,don’t care about identity. So, the art work is mixed. Admire to borrow the others work from anywhere to make work’s art. The popular is disorder,conflict ,unclear and see that art work doesn’t have to be in museum. Believe about Globalisation is a world ‘s culture. The important philosopher is Friedrich Wilhelm Nietzsche, German. The important philosophy is The Will – to – Power. He sees the human determine the truth to the outside world and think that art is created by the human more than a Natural transmission. This century has many other philosophers. For example, Roland Barthes (French) who is the

owner of “Semiology”, Jacques Derrida. His outstanding work is “Deconstruction” There is also Michel Foucault, Lyotard and others

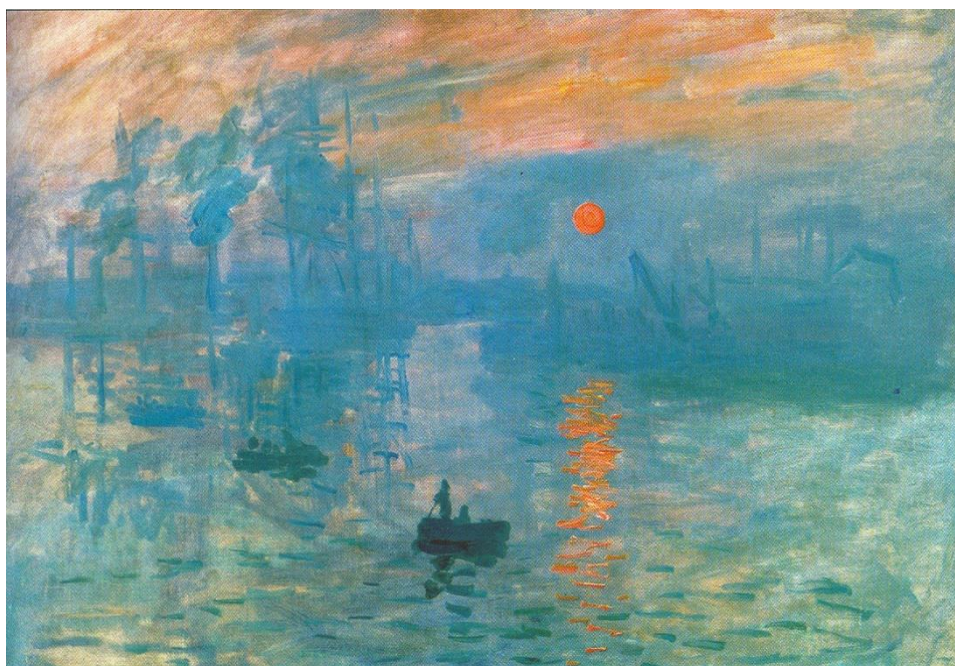
Keywords: Artist, Change, Impressionism, Post- Impressionism, Modernism, Post-Modernism

บทนำ

ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ทักษะและผลงานศิลปะทุกประเภทก็เช่นเดียวกัน ผลงานทัศนศิลป์ถือว่าเป็นงานสร้างสรรค์ ผลงานทุกชิ้นที่ปรากฏขึ้นในโลกแห่งนี้ จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลง วิวัฒนาการ พัฒนา ก้าวหน้าและเดินไปตามกระแสวัฒนธรรมโลกได้ โลกของศิลปะในอดีตจะเห็นได้ว่า ความงามอยู่กับการลอกเลียนแบบธรรมชาติตามทัศนะของเพลโต (Plato, ก่อน ค.ศ. 428-347) และอริสโตเติล (Aristotle, ก่อน ค.ศ. 384-322) ทัศนะนี้ได้ดำเนินมาจนถึงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ต่อมาต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 แนวคิดเรื่องความงามจะไม่ขึ้นอยู่กับความเหมือนจริงจากโลกภายนอก ศิลปินหลายกลุ่มไม่สนใจว่า ความจริงของโลกที่เห็นจะเป็นอย่างไร ความงามได้ผันแปรจากการเน้นธรรมชาติมาสู่ความงามในงานศิลปะตามที่ศิลปินต้องการ ศิลปินที่โดดเด่นตามแนวคิดนี้ คือ ปาโบล ปิกัสโซ (Pablo Picasso ค.ศ. 1881-1973) ศิลปินชาวสเปน มาร์เซล ดูซอง (Marcel Duchamp, 1887-1968) ศิลปินชาวฝรั่งเศส จนถึงลัทธิศิลปะนามธรรม (Abstract Art) เช่นผลงานของ วาซิลี ค้านดินสกี (Wassily Kandinsky, 1866-1944) ศิลปินชาวรัสเซีย ปีต มอนดริอัน (Piet Mondrian ค.ศ. 1872-1944) ศิลปินชาวดัตช์ ฯลฯ เป็นต้น

แนวคิดศิลปะคริสต์ศตวรรษที่ 19

กลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 นับว่าเป็นระยะเริ่มแรกของการก้าวเดินเข้าสู่ศิลปะสมัยใหม่ ศิลปินลัทธิประทับใจ (Impressionism) ได้นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เรื่องแสง-สี มาใช้เพื่อแสดงบรรยากาศตามความเป็นจริง ณ เวลานั้นหรือตามฤดูกาลต่าง ๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรลุความประทับใจในแสง-สีที่ปรากฏบนวัตถุ ภาพชื่อ “ความประทับใจยามรุ่งอรุณ” (Impression, Sunrise) เขียนโดย โกลด โมเน (Claude Monet, ค.ศ. 1840-1926) จิตรกรชาวฝรั่งเศส เป็นภาพที่มาของชื่อกลุ่ม ผลงานของศิลปินลัทธิประทับใจแสดงออกอย่างธรรมดา มีสาระเรื่องราวธรรมชาติ ชนบท แม่น้ำ ลำคลอง ทะเล ต้นไม้ ภูเขาหรือชีวิตบุคคลที่สัมผัสได้จริงในขณะนั้น

โกลด์ โมเน “ความประทับใจยามรุ่งอรุณ” (Impression, Sunrise, 1872-1873) สีน้ำมันบนผ้าใบ 48x63 ซม.
พิพิธภัณฑ์ศิลปะ มามอทแทน โมเน, ปารีส

ปี ค.ศ. 1874 ศิลปินลัทธิประทับใจได้จัดแสดงผลงานของกลุ่มขึ้นเป็นครั้งแรก โดยนำเสนอความงาม ความจริงตามธรรมชาติ แสดงภูมิปัญญาอันสำคัญทางศิลปะ คือ การศึกษาเรื่อง แสง-สี ตามแนววิทยาศาสตร์ วิธีการวาดภาพของลัทธิประทับใจ คือ ออกไปวาดจากของจริง เขียนภาพให้ตรงกับสภาพกาลเวลาขณะนั้น ระบายสีอย่างรวดเร็ว ฉับพลัน ปล่อยร่องรอยฝีแปรงดูเหมือนงานไม่เสร็จ เคารพแสง-สีในเวลานั้น แม้ว่าศิลปิน กลุ่มนี้จะแสดงผลงานได้เพียง 8 ครั้ง ในช่วงระยะเวลา 12 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1874-1886 และได้สลายตัวไปในที่สุด บางคนอาจดำเนินแนวคิดดังกล่าวต่อ บางคนอาจต่อยอดค้นแปรไปตามวิถีทางแห่งตน แม้ว่าจะมีอายุกลุ่มไม่ ยาวนานนัก ลัทธิประทับใจก็ทรงอิทธิพลต่อแนวการสร้างสรรค์ของศิลปินในสมัยต่อมาและแพร่หลายไปทั่วโลก (กำจร สุนพงษ์ศรี, 2558 : 22)

ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ชนชั้นกลางเริ่มมีบทบาททางวัฒนธรรมมากขึ้น เริ่มมีอำนาจทางการเมือง สังคมและการเงิน ชนชั้นกลางต้องการแสดงออกถึงค่านิยม รสนิยมและสังคม อันเป็นเหตุผลสำคัญที่ก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เพื่อย้อนแย้งมุมคิดอันหนึ่งที่ว่า ชนชั้นสูงหรืออภิชนเท่านั้นที่มีวัฒนธรรม ส่วนชน ชั้นล่างหรือชนชั้นกลางไม่มีวัฒนธรรม การขบถทางความคิด ถ้ามองในมุมของศิลปะเริ่มที่งานศิลปะลัทธิ ประทับใจ (Impressionism) นำโดย เอ็ดวาร์ มาเน (Edouard Manet ค.ศ.1832-1883) ศิลปินชาวฝรั่งเศส ศิลปะลัทธิประทับใจยุคหลัง (Post-Impressionism) นำโดย ปอล เซซาน (Paul Cezanne, ค.ศ. 1839-1906) และที่สร้างความงุนงงประหลาดใจให้แก่ผู้ชมและสะท้อนวงการศิลปะในสมัยนั้นเป็นอันมาก คือ ผลงานของ ปา โบล ปิกัสโซ ลัทธิบาศกนิยม (Cubism) ที่เรียกว่า ศิลปะสมัยใหม่ (Modernism)

คริสต์ศตวรรษดังกล่าวนี้ นับว่า เป็นช่วงแห่งการเปลี่ยนถ่ายทัศนคติด้านศิลปะ ทิศทาง แนวคิด อย่างกว้างขวางตรงกันข้ามกับอดีต ศิลปะสมัยใหม่จึงเป็นการแสวงหากระบวนการทัศนทางศิลปะและอัตลักษณ์ ทั้งปัจเจกบุคคลและกลุ่มศิลปินที่แสดงออก จึงถือว่าการก้าวเดินออกนอกกรอบจากอดีตอย่างสิ้นเชิง

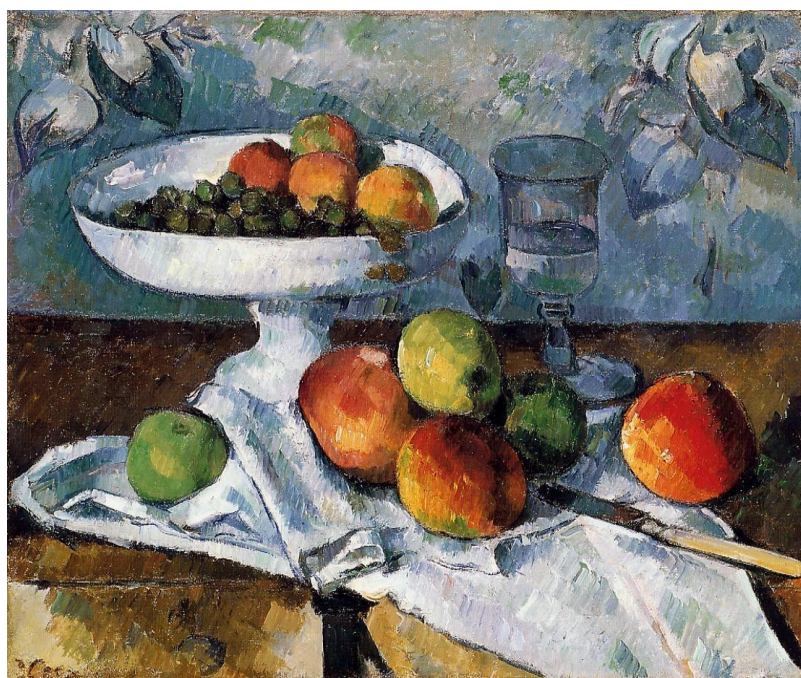

ปาโบล ปิกัสโซ “หญิงสาวแห่งอวีญอง” (Les Femmes d'Alger, 1907) สีน้ำมันบนผ้าใบ 244x234

ชม. พิพิธภัณฑ์ศิลปะสมัยใหม่

ปอล เซซาน (Paul Cezanne, ค.ศ. 1839-1906) ศิลปินคนแรกของกลุ่มประทับใจยุคหลังชาวฝรั่งเศส ได้รับการยกย่องว่า เป็นบิดาของศิลปะสมัยใหม่ ได้ต่อยอดการปฏิวัติแนวความคิดศิลปะประทับใจของเอดูอาร์ มาเน งานของเซซานอุดมไปด้วยสีที่สดใส ปาดป้ายอย่างอิสระแตกต่างจากกลุ่มประทับใจ รูปทรงดูง่ายกว่าความเป็นจริงในธรรมชาติ เช่น ภาพหุ่นนิ่ง เซซานแสดงร่องรอยพู่กันไปทั่วทั้งภาพ ทั้งให้ความรู้สึกสั่นไหว โดยเฉพาะการเขียนด้วยเกรียง มีด ทำให้เกิดเป็นเหลี่ยมเป็นระนาบ ชอร์ช เซอรา (Georges Seurat, ค.ศ. 1859-1891) ศิลปินชาวฝรั่งเศสลัทธิประทับใจยุคหลังอีกคนหนึ่ง ที่มีผลงานอันน่าอัศจรรย์ใจ มีความพยายามในการวาดภาพขนาดใหญ่ ผลงานของเซอราไม่ก็ภาพ แต่ละภาพใช้เวลาจนถึงหนึ่งปีหรือมากกว่า เหตุผลที่เซอราวาดภาพช้าเพราะเซอราเชื่อว่า การทำงานต้องเป็นระบบ ผลงานจึงมีความประณีตใช้ความคิดอย่างละเอียดด้วยกลวิธีจุดสีแท้ ๆ สดใสผสมกันเป็นภาพ กลวิธีนี้เรียกว่า ลัทธิผสมจุดสี (Pointillism) ฟินเซนต์ ฟาน ก็อก (Vincent van Gogh, ค.ศ. 1853-1890) ศิลปินชาวดัตช์ ฟาน ก็อก เชื่อว่าแบบอย่างลัทธิประทับใจยังไม่ให้อิสระในการแสดงออก ทั้งทางด้านอารมณ์ความรู้สึกอย่างเต็มที่ การแสดงออกทางศิลปะของฟาน ก็อก เน้นการบังคับผู้ชมให้มีส่วนร่วมกับการงาน รู้สึกอย่างศิลปินรู้สึก เช่น เจ็บปวดเมื่อเห็นดวงตาของคนยากจน ใบหน้าริมฝีปากที่มีรอยยิ้มฝืน ๆ ฟาน ก็อก เลือกวาดภาพที่มีเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร เผยให้เห็นอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวของศิลปิน ด้วยลีลาฝีแปรงที่ระบายอย่างกล้าหาญ นอกจากนี้ยังมี ปอล โกแง (Paul Gauguin, 1848-

1903) ศิลปินชาวฝรั่งเศส อองรี เดล ตูลูส-โรเตรก (Henri de Toulouse-Lautree, 1864-1901) ศิลปินชาวฝรั่งเศส ฯลฯ เป็นต้น (กิตติมา อมรทัต, 2533 : 235-236, 238-240) ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ศิลปินลัทธิประทับใจยุคหลังได้สร้างสรรค์ผลงานระหว่างปี ค.ศ. 1880-1906 ศิลปินผู้บุกเบิกที่สำคัญ 4 คน ได้แก่ ปอล เซซาน คันทิด เรืองรูปทรงและปริมาตรของสรรพสิ่งในธรรมชาติ ซึ่งต่อมาก่อให้เกิดลัทธิบาบิกนิยม ฟินเซนต์ ฟาน ก็อก สร้างงานสำแดงพลังอารมณ์และความรู้สึกที่อัดอั้นอยู่ในตัวและส่งอิทธิพลต่อลัทธิสำแดงพลังอารมณ์ ปอล โกแอง เน้นการวิเคราะห์เรื่องสีและสัญลักษณ์ในธรรมชาติ อันเป็นแนวทางแก่กลุ่มสัญลักษณ์นิยมและตุลัส โรเตรก แสดงการบันทึกชีวิตผู้คนตามสถานเริงรมย์ การแสดงออกมีแนวโน้มไปทางการออกแบบโฆษณา และนำไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มนวนศิลป์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2541 : 188) ศิลปะลัทธิประทับใจยุคหลังจึงนับว่า เป็นจุดสุดท้ายของศิลปะในอดีตก่อนเข้าสู่ลัทธิศิลปะสมัยใหม่ และเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลโดยตรงแก่ลัทธิทางศิลปะในเวลาต่อมา ศิลปินลัทธินี้กลายเป็นแรงผลักดันอันสำคัญ ให้วงการศิลปะให้เปลี่ยนโฉมหน้าไปอย่างรวดเร็วจนไม่อาจจุดรั้งไว้ได้

ปอล เซซาน “หุ่นนิ่ง” (Still Life, 1893-1894) สีน้ำมันบนผ้าใบ 60x73 ซม. พิพิธภัณฑ์ศิลปะเมโทรโพลิทัน, นิวยอร์ก

ในช่วงคริสต์ศตวรรษดังกล่าว ปี ค.ศ. 1804 เกิดปรัชญาภายใต้ชื่อ “ศิลปะเพื่อศิลปะ” (Art for Art’s Sake) ได้ปรากฏขึ้นโดย เบนจามิน คอนสแตนต์ (Benjamin Constant) และมีผู้เห็นด้วยร่วมขยายแนวคิดนี้ เช่น ชิลเลอร์ (Schiller) ชาร์ล-ปีแยร์ โบเดอแลร์ (Charles Pierre Baudelaire, ค.ศ. 1821-1867) กวีชาวฝรั่งเศส วิสต์เลอร์ (James Abbott McNeill Whistler, ค.ศ. 1834-1903) ศิลปินชาวอเมริกันและคนอื่น ๆ โดยเจตนาเป็นปรปักษ์กับผู้แสวงหาผลประโยชน์กับงานศิลปะ ทั้งแสดงให้เห็นว่าศิลปะมีคุณค่า ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีทฤษฎีศิลปะและทัศนะของนักปรัชญาผสมผสานกับแนวคิดของศิลปิน คือ “ทฤษฎีอารมณ์นิยม” (Theory of Expression) โดยเห็นว่า อารมณ์ภายในตัวมนุษย์นั้นมีความสำคัญ เช่น โกรธ เกลียด รัก ชอบ ดี ได้

เป็นแรงผลักดันให้ศิลปินแสดงออกหรือเกิดความรู้สึกจากสภาพแวดล้อม เช่น สดชื่น เบิกบาน เมื่อเห็นธรรมชาติ ในยามเช้า รู้สึกหดหู่ เศร้าหมอง เมื่อเกิดการสูญเสีย ฯลฯ เป็นต้น (เทียนชัย ตั้งพรประเสริฐ, 2560 : 68-69) ผลงานแนวนี้ในช่วงต้น ๆ เช่น ผลงานของ ฟินเซนต์ ฟาน ก็อก พัฒนามาเป็นลัทธิสำแดงพลังอารมณ์ (Expressionism) ในผลงานของ ฟรันซ์ มาร์ค (Franz Marc, 1880-1916) ศิลปินชาวเยอรมัน โลโอเนล ไฟนิงเงอร์ (Lyonel Feininger, 1871-1956) ศิลปินชาวอเมริกันและคนอื่น ๆ

ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 นับว่าเป็นช่วงการเปลี่ยนถ่ายศิลปะในอดีตสู่ ศิลปะสมัยใหม่อย่างตรงกันข้าม เป็นกระบวนการค้นพบและการแสวงหาตัวตน อัตลักษณ์ ทั้งปัจเจกบุคคลและกลุ่ม เพื่อค้นหาคำตอบใหม่ จึงนับว่าคริสต์ศตวรรษดังกล่าว เป็นการท้าทายและก้าวเดินออกจากความคิดเดิม ๆ อย่าง ตรงกันข้าม

คริสต์ศตวรรษที่ 20 เกิดปรากฏการณ์ครั้งสำคัญ ซึ่งเรียกได้ว่า เป็นการปฏิวัติวัฒนธรรม เกิด วัฒนธรรมประชานิยม (Popular Culture) ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. การมีอุตสาหกรรมเชิงศิลปะ ผู้ผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคต่างให้ความสนใจเรื่องการออกแบบ เครื่องใช้ ต่าง ๆ ให้เกิดรูปแบบเฉพาะ (Style) โดยเน้นความงามจนบางครั้งดูเหมือนเป็นงานศิลปะ
2. เกิดความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยเริ่มตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1920 พัฒนาเฟื่องฟู ขึ้นโดยลำดับและเฟื่องฟูอย่างแท้จริงครึ่งหลังของศตวรรษที่ 20 เกี่ยวกับ หนังสือ วารสาร วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ วิดีโอ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ
3. การล้มเลิกแบ่งแยกเป็นวัฒนธรรมชั้นสูงและวัฒนธรรมชั้นล่างของชาวบ้านหรือสามัญชนทั่วไป ปกติการแบ่งแยกวัฒนธรรมถูกใช้เป็นเครื่องมือมาจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 18-19 อภิชน ได้แก่ ขนชั้นสูง นายทุน กระฎุมพี เท่านั้นที่มีวัฒนธรรม ส่วนชนชั้นล่าง สามัญชนเป็นพวกไม่มีวัฒนธรรม(ธีรยุทธ บุญมี, 2552 : 110-112)

การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญนี้ ได้ส่งผลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม สำหรับในแง่ของ ศิลปะ ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เกิดปรัชญา “ทฤษฎีรูปทรงนิยม” (Theory of Form) ซึ่งเป็นทศนะที่หักล้าง แนวคิดสมัยคลาสสิก คือ ทฤษฎีการลอกเลียนแบบ นักคิดนักวิจารณ์ชาวอังกฤษ ชื่อ คลีฟ เบลล์ (Clive Bell, ค.ศ. 1881-1964) และโรเจอร์ ฟราย (Roger Fry, ค.ศ. 1866-1934) ได้นำเสนอแก่นแท้ของศิลปะ คือ รูปทรง นัย (Significant Form) หรือรูปทรงบริสุทธิ์ (Pure Form) ทศนะของ เบลล์ จะมีลักษณะเป็นนามธรรม หมายถึง ความลงตัวของเส้นและสีในงานจิตรกรรมหรือความสูงต่ำของเสียงดนตรี ทศนะนี้ได้มีอิทธิพลต่องานศิลปะ สมัยใหม่เป็นอันมาก จึงเป็นที่มาของศิลปะนามธรรม

แนวคิดศิลปะสมัยใหม่ (Modernism)

ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เกิดลัทธิทางศิลปะต่าง ๆ มากมาย เช่น ลัทธิฟิวนิสม์ ลัทธิบาบิกนิยม ลัทธิ อนาคนิคม ลัทธิเหนือจริง ลัทธินามธรรมและอื่น ๆ อีกจำนวนมาก รวม ๆ เรียกว่า ศิลปะสมัยใหม่ (Modernism) ซึ่งเป็นศิลปะที่ถอยห่างจากโลกแห่งธรรมชาติ กิตติมา อมรทัต (2533 : 250) ได้กล่าวถึง กระแส ธารหลัก 3 กระแส ที่ศิลปะผันแปรไปเริ่มจากลัทธิประทับใจยุคหลัง ต่อมาทำให้เกิดลัทธิทางศิลปะต่าง ๆ

มากมาย กล่าวคือกระแสที่ 1 ลัทธิสำแดงพลังอารมณ์ (Expressionism) จะเน้นความรู้สึกของศิลปินและโลกภายนอก ซึ่งได้ปรากฏในงานเริ่มแรกของ ฟาน ก็อก, ปอล โกแกง, ตูลูส โลเตรก ได้จุดประกายให้แก่ ศิลปินในยุคต่อ ๆ มา เช่น ปาโบล ปิกัสโซ, อองรี มาติส, มักซ์ เบคมันน์ (Max Bechmann, ค.ศ. 1884-1950) ศิลปินชาวเยอรมันและศิลปินคนอื่น ๆ

ในช่วงเวลานั้นมีศิลปินกลุ่มหนึ่งร่วมแนวคิดกับกลุ่มสำแดงพลังอารมณ์ ได้จัดแสดงผลงานที่ ซาลง โตตอน (ค.ศ. 1905) โดยแสดงร่วมกับ ศิลปินประติมากรรมสมัยเรอเนซองส์ โดนาเตลโล ศิลปินกลุ่มดังกล่าวแสดงสีที่รุนแรง นักวิจารณ์ศิลปะ หลุยส์ โวแซลล์ ได้วิจารณ์ว่า โดนาเตลโล นั้นเหมือนอยู่ท่ามกลางฝูงสัตว์ป่า (Fauve) คำว่า Fauve เป็นภาษาฝรั่งเศส แปลว่า สัตว์ป่า แม้ว่าจะเป็นคำที่ดูหมิ่นแต่ศิลปินกลุ่มนี้กลับชอบและนำมา เป็นชื่อกลุ่ม ศิลปินในกลุ่มนี้ เช่น อองรี มาติส (Henri Matisse, ค.ศ. 1869-1954) ศิลปินชาวฝรั่งเศส อังเดร เดอแรง (Andre Derain, ค.ศ. 1880-1954) ศิลปินชาวฝรั่งเศสโมริซ เดอ วลาแมง, Maurice de Vlaminck, ค.ศ. 1870-1958) ศิลปินชาวฝรั่งเศส ราอูล ดูฟี (Raoul Dufy, ค.ศ. 1877-1953) ศิลปินชาวฝรั่งเศส ฯลฯ (กำจร สุนพงษ์ศรี, 2553 : 166)

ศิลปินกลุ่มดังกล่าวนี้ว่าได้ปลดปล่อยเนื้อหาของงานให้ลอยห่างจากกฎเกณฑ์ทฤษฎีแสดงสีที่แตกต่างกัน จากโลกภายนอก ใช้สีไม่ตรงกับความเป็นจริงในธรรมชาติ เช่น ผลงานของ อองรี มาติส

กระแสที่ 2 ลัทธิสำแดงพลังอารมณ์แนวนามธรรม เน้นระเบียบของรูปร่างต่าง ๆ ภายในภาพ หัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญของลัทธิสำแดงพลังอารมณ์แนวนามธรรมเริ่มที่ ปาโบล ปิกัสโซ และ ซอร์ช บราก ก่อนหน้านั้นมีอิทธิพลของเซซาน นำทาง เซซาน ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า ศิลปินต้องเห็นรูปทรงกระบอก รูปทรงกลม และรูปทรงกรวยในธรรมชาติให้ได้ ด้วยเหตุนี้ผลงานของ ปาโบลปิกัสโซ และ ซอร์ช บราก จึงก้าวไปไกลกว่าปอล เซซาน เกิดแบบอย่างศิลปะบาบิกนิยมและมีอิทธิพลแพร่หลายไปทั่วโลก (กิตติมา อมรทัต, 2533 : 259)

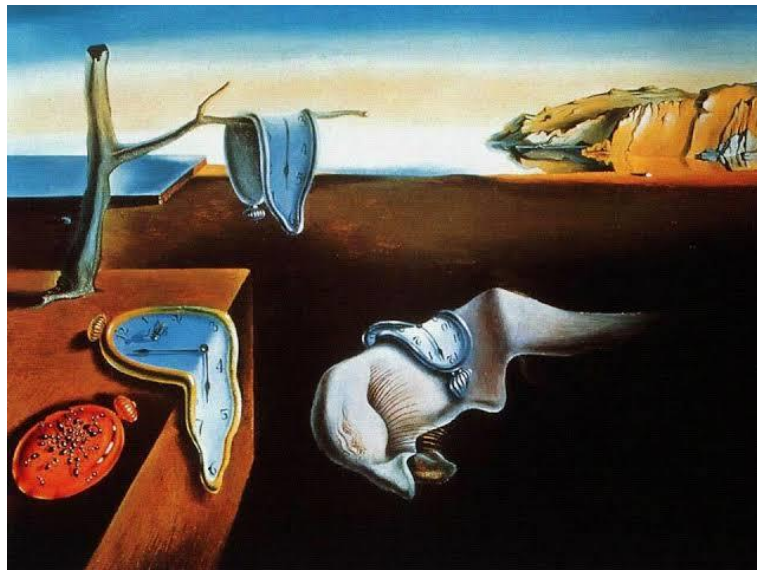
ศิลปะนามธรรม (Abstractionism) ถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของศิลปะศตวรรษที่ 20 เป็นการเปิดยุคศิลปะแบบ Modernism อย่างแท้จริง ศิลปินที่มีชื่อเสียงในกลุ่มศิลปะนามธรรม เช่น ปีต มอนดริอัน (Piet Mondrian, ค.ศ. 1872-1944) ศิลปินชาวดัตช์ ถือว่าแก่นแท้ของศิลปะ คือ นามธรรม วาซิลี ค้านดินสกี (Wassily Kandinsky, 1866-1944) ศิลปินชาวรัสเซีย บาร์เนตต์ นิวแมน (Barnett Newman, ค.ศ. 1905-1970) ศิลปินชาวอเมริกัน มาร์ก รอทโก (Mark Rothko ค.ศ. 1903-1970) ศิลปินชาวอเมริกันเชื้อสายรัสเซีย แจ็กสัน พอลล็อก (Jackson Pollock, ค.ศ. 1912-1956) ศิลปินชาวอเมริกัน วิลเลม เดอ คู닝 (Willem de Kooning, เกิด ค.ศ. 1904-) ศิลปินชาวอเมริกัน ฯลฯ

วิลเลม เดอ คู닝 “ผู้หญิง 1 (Woman 1, 1952) สีน้ำมันบนผ้าใบ 193 x 147 ซม. พิพิธภัณฑ์ศิลปะสมัยใหม่ นิวยอร์ก

กระแสที่ 3 เป็นกระแสแห่งการคิดฝัน จินตนาการ กระแสนี้มีความเชื่อว่า การเห็นจากภายในสำคัญกว่าการเห็นจากโลกภายนอก ศิลปินต่างมีโลกทัศน์ส่วนตัวที่ต้องการแสดงออกด้านจินตนาการ ความทรงจำ คือจิตไร้สำนึกที่มนุษย์ไม่สามารถควบคุมได้ตามประสงค์ ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นจริงแต่เป็นการเสริมแต่งประสบการณ์เหล่านั้นให้เป็นภาพแห่งความฝัน เช่น ลัทธิเหนือจริง (Surrealism)

คำว่า Surrealism เป็นภาษาฝรั่งเศสบัญญัติขึ้นโดย กิโยม อาปอลลิแนร์ ลัทธินี้นับว่าได้แผ่อิทธิพลไปทั้งวงการศิลปะ วรรณกรรม และนาฏศิลป์ งานทัศนศิลป์ เช่น ผลงานของ ซาลวาดอร์ ดาลี (Salvador Dali, ค.ศ. 1904-1989) ศิลปินชาวสเปน เป็นจิตรกรคนสำคัญคนหนึ่งของลัทธิเหนือจริง เป็นลัทธิที่พัฒนามาจากคตินิยมดาดาและทฤษฎีจิตวิทยาของซิกมันด์ ฟรอยด์ เกี่ยวกับเรื่องจิตใต้สำนึก นำมาผสมผสานกันเพื่อรังสรรค์ผลงานแนวฝันเพื่องมายา ประหลาดมหัศจรรย์ ที่ไม่มีในโลกนี้ วัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ การมีอิสรภาพในการนำเสนอจินตนาการของจิตไร้สำนึกอย่างไร้เหตุผล การแสดงออกเน้น 2 แนวทาง คือ หนึ่งสร้างจินตนาการฝันเพื่อง สองสร้างจินตภาพจากพื้นฐานความทรงจำที่มีต่อความจริงและรังสรรค์เป็นสาระใหม่ อาทิ นาฬิกาบิดเบี้ยว ผู้ริเริ่มลัทธินี้ คือ อองเด เบรอตง กวีชาวฝรั่งเศส (เกิด ค.ศ. 1924) (กิติมา อมรทัต, 2533 : 215)

ซันวาดอร์ ดาลี “ความทรงจำอันตราตรึง” (The Persistence, 1931) สีน้ำมันบนผ้าใบ 24x33 ซม. พิพิธภัณฑ์ศิลปะสมัยใหม่ นิวยอร์ก

นอกจากนี้ยังมีผลงานของศิลปินอีกหลายท่านที่สนใจการนำเสนอผลงานในแนวคิดนี้ เช่น อองรี รูโซ (Henri Rousseau, ค.ศ. 1844-1910) ศิลปินชาวฝรั่งเศส กลุ่มนาอิว ภาพที่มีชื่อเสียงคล้ายกับความฝัน คือ ภาพ ยิปซีนอนหลับ (The Steeping Gypsy ค.ศ. 1897) มาร์ก ชากัลล์ (Marc Chagall, ค.ศ. 1887-1985) ศิลปินชาวฝรั่งเศสเชื้อชาติรัสเซีย พอล เคล (Paul Klee, ค.ศ. 1879-1940) ศิลปินชาวสวิส โคอัน มีโร (Mero Joan, ค.ศ 1893-1983) ศิลปินชาวสเปน เป็นต้น (กิตติมา อมรทัต, 2533 : 271-274)

อองรี รูโซ “ยิปซีนอนหลับ” (The Steeping Gypsy ค.ศ. 1897) สีน้ำมันบนผ้าใบ พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะสมัยใหม่ นิวยอร์ก

สุนทรียะของศิลปะสมัยใหม่ ได้เดินทางมาถึงจุดสุดท้ายในงาน Minimal Art ซึ่งมีหลักการที่ว่า “น้อยได้มาก” (Less is More) ศิลปินกลุ่มนี้จะสร้างงานในลักษณะเรียบง่าย มีลักษณะพิเศษ สนใจรูปทรงโครงสร้างดั้งเดิม (Primary Structures) และเห็นว่า มินิมอล อาร์ต มีรูปร่างบริสุทธิ์ เช่น ผลงานของ โรเบิร์ต มอร์ริส (Robert Morris, 1931-) ใช้ประติมากรรมรูปวงกลมเรียบง่าย โด널ด์ จัดด์ (Donald Judd, 1928-) สร้างงานด้วยรูปทรงกล่องสี่เหลี่ยมนำมาจัดวางเรียงหรือวางซ้อนกันบนพื้นห้อง เป็นต้น

แนวคิดศิลปะหลังสมัยใหม่ (Postmodernism)

คำว่า Postmodern ซึ่งแปลว่า “หลังสมัยใหม่” เป็นการอ้างถึงกระบวนการแบบใหม่ของสถาปัตยกรรม โดยไม่ยึดติดกับกระบวนการแบบเดิมและปฏิเสธกระบวนการของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่ผ่านมา แนวคิดศิลปะหลังสมัยใหม่ ได้รับความสนใจโดย ลีโอตาร์ด,ฌอง-ฟร็องซัวส์ (Lyotard, Jean-Francois) ได้ใช้คำนี้เพื่อแสดงบรรยากาศทางปัญญาในสังคม ลีโอตาร์ด ไม่เชื่ออุดมคติต่าง ๆ ของยุคสมัยใหม่เกี่ยวกับความจริง ความยุติธรรม และความงามเพราะเห็นว่า เป็นการขัดขวางและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่อิสระของปัจเจกชน

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุโรปต่างประสบกับหายนะและเป็นช่วงฟื้นฟูประเทศ ทางด้านศิลปะ แนวคิดศิลปะหลังสมัยใหม่ได้ส่อเค้าขึ้นระหว่างปี ค.ศ. 1950-1960 และเห็นว่า ศิลปะต้องสร้างสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้น จึงเกิดแนวคิดผสมผสาน (Eclecticism) แนวคิดรื้อโครงสร้าง (Deconstructive) โดยนำแนวคิดประชานิยม (Pop Art) กับงานพาณิชยศิลป์มารวมผสมเพื่อให้ประชาชนชื่นชอบ เชื่อมเรื่องโลโก้พรหมแดน เกิดวัฒนธรรมโลก (World Art) ที่คนทั้งโลกพอใจร่วมกันในงานศิลปะทุกสาขาอาจเป็น แฟชั่น ดนตรี ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ฯลฯ งานศิลปะ เช่น ผลงานศิลปะแบบติดตั้ง (Installation) นิยมงานสื่อผสม (Mixed Media) ใช้เทคโนโลยี ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สร้างงานศิลปะ ฯลฯ นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงระดับโลกทีเดียว (กักร สุนพงษ์ศรี, 2555 : 272-273) สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิด “ยุคหลังสมัยใหม่” คือ การก้าวล้ำของเทคโนโลยี เป็นสังคมแห่งข่าวสาร ปรากฏระบบสารสนเทศที่สามารถรวมโลกทั้งโลกให้เป็นหนึ่งเดียว

สำหรับทัศนะปรัชญาทางศิลปะ ธีรยุทธ บุญมี (2553 : 172-173) เห็นว่า การเข้าถึงความจริงต้องมองต้องคิดผ่านแว่นของภาษา สร้างขึ้นด้วยระบบภาษา อาจเป็นส่วนวนเวียน การงูเงี้ยว การบิดเบือน หลอกลวง ซ่อนเร้น ฯลฯ ภายใต้ทฤษฎีหรือวาทกรรม ทัศนะดังกล่าวทำให้ศิลปินหรือผู้ที่แสดงออกหันไปสนใจโลกภายนอก และมองว่า ทุกอย่าง คือ พื้นที่ว่างสำหรับการแสดงความคิด ความเชื่อ ฯลฯ โดยไม่สนใจความจริง ทั้งยังไม่เชื่อว่าความจริงมีเพียงหนึ่งเดียว สามารถมองได้จากหลายมุม รูปแบบการแสดงออกของศิลปะหลังสมัยใหม่ คือ ไม่มีกระบวนการ (Style) เป็นเพียงกระบวนการรวม ๆ คือ การนำรูปลักษณ์ รูปทรง เนื้อหาสาระที่ศิลปินเห็นว่าเหมาะสมจากศิลปะในอดีต นำมารวมเข้าด้วยกันหรือสร้างขึ้นใหม่ การแสดงออกทางศิลปะจึงกำกวม ไม่ชัดเจน ผลงานบางชิ้นอาจเป็นจิตรกรรมหรือประติมากรรมก็ได้ เป็นต้น

รูปแบบศิลปะหลังสมัยใหม่จะเป็นการหยิบยืม (Appropriation) จากวัฒนธรรมอื่นมาใช้ นำภาพลักษณ์จากสื่อต่าง ๆ จากประวัติศาสตร์ศิลปมานำเสนอใหม่ อาจเปลี่ยนแปลงไปบ้างหรือนำเสนอในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ นำวัฒนธรรมประชานิยมหรือวัฒนธรรมระดับล่างมาสร้างเป็นผลงานศิลปะ นอกจากนี้ผลงานประเภทภาพถ่าย วีดิโอ ศิลปะสื่อการแสดงสดจะปรากฏเพิ่มมากขึ้น ตัวอย่างผลงานศิลปะหลังสมัยใหม่ เช่น

วิดีโอ อาร์ต (Video Art) ศิลปะสื่อแสดงสด (Performance Art) มโนทัศน์ศิลป์ (Conceptual Art) ศิลปะการจัดวาง (Installation Art) มีเดีย อาร์ต (Media Art) ฯลฯ (สุธี คุณาวิชยานนท์. 2561 : 220-221) นอกจากนี้ยังมีผลงานคอมพิวเตอร์ อาร์ต โล่ท อาร์ต ภูมิศิลป์ (Land Art) ศิลปินลูกครึ่งญี่ปุ่น เยอรมัน ที่ทำงานแนว New Media ที่ทรงอิทธิพลที่สุด นับแต่เข้าสู่ ศตวรรษ 21 ฮิโตะ สเตลเลอร์ Hito Steyerl เป็นศิลปินที่ทำงานหลายอย่างทั้ง หนังสั้น (Film) และ ภาพนิ่ง (Visual) งานวิดีโอสารคดี (Documentary video) ฮิโตะ มาพร้อมกับงานภาพเคลื่อนไหวจัดวาง แสดงปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม (video installation) ชื่องาน Factory of the Sun, 2015 แสดงบนภาพยนตร์เสมือน โรงหนังขนาดเล็ก แต่จัดไฟสเปซ ให้บนบริเวณนั้นเป็นตารางสีฟ้า และจับด้วยกล้อง eye catching สำหรับผู้ชมที่มีการเคลื่อนไหวและขึ้นสู่จอ เหมือนผู้ชมเป็นส่วนหนึ่งในผลงานการแสดงศิลปะ (Steyerl.2017)

คริสต์โต กับ จีน-โคลด “Wrapped Reichstag” เบอร์ลิน (Berlin) 1971-1995 ความยาว 135,7 ม.

สูง 32.2 เมตร

และห่อสูง 42.5 เมตร (งานภูมิศิลป์)

Hito Steyerl งาน video installation ชื่องาน Factory of the Sun, 2015

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าศิลปะหลังสมัย ไม่ปฏิบัติตามศิลปะสมัยใหม่ ที่เห็นการรังสรรค์ว่ามีคุณค่าสูงสุด กลับนิยมการเลียนแบบ การหยิบยืมสิ่งดีงามจากแหล่งอื่น ๆ มาใช้ มีลักษณะผสมผสาน ปนเป มีลักษณะคลุมเครือ ไม่ชัดเจน วิปริต ไม่สนใจอัตลักษณ์แห่งตนหรือความเป็นต้นแบบ นักปรัชญาที่มีอิทธิพลต่อศิลปะหลังสมัยใหม่ เช่น ฟรีดริช วิลเฮล์ม นิทเช่, โรลองด์ บาร์ตส์, มิเชล ฟูโก ฯลฯ แนวคิดของนิทเช่ (Friedrich Wilhelm Nietzsche, ค.ศ. 1844-1900) ชาวเยอรมัน ได้นำเสนอเกี่ยวกับเรื่อง “เจตจำนงที่ต้องการมีอำนาจ” โดยกล่าวถึงพลังอำนาจที่แตกต่างกันในธรรมชาติ ล้วนมีอำนาจไม่เท่ากัน พลังแห่งการสร้างสรรค์ต้องรู้จักนำมาใช้ บาร์ตส์, โรลองด์ (R. Barthe, ค.ศ. 1915-1980) ชาวฝรั่งเศสเจ้าของผลงาน “สัญวิทยา” (Semiology) หลักการ คือ การใช้วิธีค้นหาความจริงจากถ้อยคำในรูปสัญญา เสียงตัวหนังสือและความหมายสัญญา ส่วนมายาคติ เป็นคติความเชื่อทางวัฒนธรรม เป็นผลิตผลทางประวัติศาสตร์ เช่น ศิลปวัตถุที่สร้างขึ้นให้เชื่อว่ามีคุณค่าจะถูกขึ้นเป็นรูปสัญญา สุดท้ายจะเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรม ทั้งสองคนได้รับการยกย่องว่า มีอิทธิพลต่อศิลปะหลังสมัยใหม่มาก นอกจากนี้ยังมีนักปรัชญานักสุนทรียศาสตร์หลังสมัยใหม่อีกหลายท่าน เช่น ฌาคส์ แดริการ์ (J. Derrida 1930-2004) ชาวฝรั่งเศส ผลงานที่เด่น คือ ทฤษฎีรื้อสร้าง (Deconstruction) ซึ่งเป็นวิธีการในลัทธิโครงสร้างนิยมเช่นเดียว บาร์ตส์ ยีน โบดริยาร์ (Jean Baudrillard ค.ศ. 1925-2007) นักสุนทรียศาสตร์และนักปรัชญาชาวฝรั่งเศส ได้รับอิทธิพลจากบาร์ตส์ มีแนวคิดเชิงสัญญานิยมศิลปะหลังสมัยใหม่เป็นการไหลเวียนของเครื่องหมายอย่างไม่มีที่สิ้นสุด มีทัศนะเรื่องการไหลเวียนของเครื่องหมายอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (กัจจกร สุนพงษ์ศรี, 2555 : 186-188) โบดริยาร์ด ยีน (Baudrillard, Jean ค.ศ. 1925-2007)

อภิปรายผล (หรือ)สรุปผล

ทัศนะของนักปรัชญาในอดีตเพลโตและอาริสโตเติล ต่างเห็นว่า ความงาม คือ การลอกเลียนแบบธรรมชาติ ทัศนะดังกล่าวได้ดำเนินมาจนถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 ค.ศ. 1809 ปรัชญา “ศิลปะเพื่อศิลปะ” ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการผันแปรแนวคิดของศิลปิน เน้นความเป็นปัจเจกชน แสดงอัตลักษณ์เฉพาะตนและเห็นว่าศิลปะมีคุณค่า ทัศนะศิลปะดังกล่าวเริ่มที่ลัทธิประทับใจ ศิลปินได้แสดงภูมิปัญญาศึกษาเรื่อง สี-แสง ตามแนววิทยาศาสตร์ และออกไปเขียนภาพจากสถานที่จริง หัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญอยู่ที่ศิลปะลัทธิประทับใจยุคหลัง ปอล เซซาน ได้เขียนภาพตามทัศนะของตนแสดงการค้นคิดเรื่องรูปทรง ปริมาตร ของสรรพสิ่งในธรรมชาติ ทัศนะแนวงานที่สร้างความประหลาดใจมากที่สุด คือ ผลงานของ ปาโบล ปิกัสโซ ลัทธิบาบิกนิยมซึ่งต่อมาได้มีอิทธิพลต่อศิลปะนามธรรม ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 เกิดทฤษฎีอาร์มณานิยม ทฤษฎีดังกล่าวเห็นว่า อาร์มณิกภายในตัวมนุษย์มีความสำคัญ เช่น โกรธเกลียด รัก ชอบ ดี ฯลฯ ศิลปินควรมานำมาแสดงออกอย่างตรงไปตรงมา เช่น ผลงานของ ฟินเซนต์ ฟาน ก็อก, ปอล โกแงและตุลลุส โรเตรก ผลงานของศิลปินเหล่านี้ได้มีอิทธิพลต่อลัทธิสำแดงพลังอารมณ์ ในงานของ ฟรันซ์ มาร์ค, โลโอเนล ไพนิงเยอร์ และศิลปินคนอื่น ๆ ต่อมาต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เกิดทฤษฎีรูปทรงนิยม เป็นแนวคิดที่จะหักล้างแนวคิดทฤษฎีการลอกเลียนแบบ โดยเห็นว่า แก่นแท้ของศิลปะ คือ รูปทรงนัยหรือรูปทรงบริสุทธิ์ แนวคิดนี้ได้มีอิทธิพลต่องานศิลปะสมัยใหม่เป็นอันมาก ศิลปะหลังสมัยใหม่ เป็นทัศนะของนักปรัชญา ศิลปิน ต่างเห็นว่า ต้องสร้างสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้น เกิดแนวคิดสรพผสาน แนวคิดรื้อโครงสร้าง และนำแนวคิดประชานิยม งานพาณิย์ศิลป์มาร่วมผสม เพื่อให้ประชาชนชื่นชอบ เชื่อมโลกให้ไร้พรมแดน

สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิด “ยุคหลังสมัยใหม่” คือ การก้าวล้ำของเทคโนโลยี สังคมแห่งข่าวสาร ระบบสารสนเทศที่เชื่อมโลกให้เป็นหนึ่งเดียว แนวคิดการรังสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ ตามทัศนะศิลปะหลังสมัยใหม่ จะเป็นการหยิบยืมมาจากวัฒนธรรมอื่น นำภาพลักษณ์จากสื่อต่าง ๆ จากประวัติศาสตร์ศิลป์มานำมาเสนอใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ อาจปรับเปลี่ยนหรือวิพากษ์วิจารณ์ นำวัฒนธรรมระดับล่างมาสร้างเป็นผลงานศิลปะ ผลงานประเภทภาพถ่าย วิดีโอ ศิลปะสื่อการแสดงสดจะมีมากขึ้น ตัวอย่างผลงานศิลปะหลังสมัยใหม่ เช่น วิดีโอ อาร์ต ศิลปะสื่อแสดงสด ศิลปะการจัดวาง ฯลฯ เป็นต้น

References

- Amonthat, K. (1990). "Prawat chittrakam". [History of Painting], Bangkok : Buddhapress.
- Boonmee, T. (2009). "Lok Modern & Post Modern". [Modern & Post Modern], Bangkok :Saai Taan.
- Kunavichayanont, S. (2018). "Sinlapa samai mai læ ruamsamai : tawantok læ Thai [Modern Art and Contemporary Art], Bangkok : Thaweewat.
- Office of the Royal Society. (2000). "Photchananukrom sap pratyā 'Angkrit – Thai chabap ratchabanthittayasathan". [Thai Dictionary of Philosophy], Bangkok : Text and Generation Publishing.
- Soonbhongsri, K. (2015). "Sinlapa samai mai" [Modern Art], Bangkok : Publishing of Chulalongkorn.
- Soonbhongsri, K. (2012). "Sunthariyasat lakpratyā sinlapa thritsadi thatsanasin sinlapa wichān". [Aesthetics], Bangkok : Active Print.
- Tangpornprasert T. (2017). "Rangsan phasan thatsana sunthariyasat khong sinlapin : nak pratyā" [The Creation of Artist's aesthetic viewpoint], Bangkok : Amarin Printing and Publishing.